

מורשת חיל הקשר והתקשוב בה"ד 7 בית היוצר למצוינות

חוברת הדרכה ומערך שיעור

תשרי תשע"ב ערכה מס' 13 אוקטובר 2011

חוברת הדרכה ומערך שיעור מורשת חי"ק בה"ד 7

מטרה

להציג את ייחודו של בה"ד 7, הבסיס בו מעוצבים חיילי חיל הקשר והתקשוב, גורם מוביל בשיטות הדרכה ודוגמה לשיטות הדרכה בצה"ל, בהטמעת חידושים, ביצירתיות, במשמעת, בהווי ובמצוינות במשך שנים רבות.

הזמן

שיעור - 20 דקות, סרט - 35 דקות. סה"כ 55 דקות.
שיעור בלבד (ללא סרט ועם אורח מבה"ד 7) - 45 דקות.
שיעור בלבד ללא אורח וללא סרט - 30 דקות.

המקום

חדר הרצאות או כול חדר המתאים להעברת שיעור ולהקרנת סרט DVD או מצגת.

הקבוצה

חיילי ומפקדי בה"ד 7, חיילי חיל הקשר והתקשוב, בעלי תפקידים בצה"ל, גמלאי חי"ק ובני ביתם, אורחים, תלמידי בתי ספר תיכוניים העומדים לפני גיוס.

אמצעי עזר להדרכה

נגן, מקרן, מסך והגברה מותאמת למספר המשתתפים ולתקליטור בפורמט DVD או CD .

שיטת ההדרכה

הרצאה פרונטאלית תוך שימוש בסרט, במצגת ההדרכה, לוח ואמצעי כתיבה בכמה צבעים. רצוי לשלב מרצה אורח, נציג הבה"ד או מוותיקי הבה"ד.

הנחיות למדריך-מרצה

האפשרות המועדפת היא הקרנת סרט בפתיחה, קיום דיון משלים בסיוע מצגת ולשלב אורח ששירת בעבר בבה"ד או איש סגל מבה"ד 7. אפשרות אחרת היא הרצאה והיעזרות במצגת. הדבר מותנה בצופים ובמרצה. מומלץ למרצה לקרוא את חוברת המקורות ולבקר בבה"ד 7.

ענין בחוברת המקורות המצורפת לערכה כדי להרחיב היריעה. באמצעות עמותת חיל הקשר והתקשוב ביהוד ניתן לאתר מפקדים ומדריכים ששרתו ומשרתים בבה"ד 7. חוברת המקורות, הכלולה בערכת המורשת, מכילה חומר רקע שלוקט ממפקדי הבה"ד, מדריכים ואנשי סגל ששרתו בבה"ד 7.

היעזר בשיעור במצגת POWERPOINT. החלפת השקפים ב-DVD נעשית באמצעות השלט וב-CD על ידי לחיצה על ENTER או חץ במקלדת או על סימן במסך. התאם את קצב המעברים משקופית לשקופית לדבריך. השתמש בעט או סמן לייזר או מחוון להדגשה. השתדל לעורר עניין על ידי הצגת שאלות ומתן תשובות. מומלץ להתאמן בהפעלת המצגת לפני השיעור.

הסרט

הסרט נמשך 35 דקות. הוא מקיף את כול הנושאים הרלבנטיים. ההרצאה יכולה לתת תימוכין שלדעת עורך השעור מחייבים זאת בשל ההרכב של המשתתפים. השעור הוא למעשה הדגשה וחזרה של המסרים בסרט.

הקרנת הסרט ודיון היא ההצעה המומלצת. השתמש בעת הדיון במצגת ה-POWERPOINT.

ייסוד הבה"ד

בה"ד 7 הוקם בדצמבר 1948 בשם "גבעת האלחוט", תרגום לשם האנגלי Signal Hill, על שם תחנת רדיו בריטית שפעלה במקום בתקופת המנדט הבריטי. במרוצת השנים שונה השם ל"בית הספר הארצי לקשר". עם הקמת אגף התקשוב הוסב השם ל"בית הספר למקצועות התקשוב". המחנה בו שוכן בה"ד 7 נקרא "מחנה הגדעונים" על שם אלחוטני ההעפלה שכונו "הגדעונים". ההעפלה או עליה ב', הייתה מנוגדת לחוקי המנדט הבריטי (בלתי לגלית) והביאה בהסתר את ניצולי השואה לארץ. מקורו של השם "גדעונים" הוא בתנ"ך, בבחירת אנשי חייל מובחרים (המלקקים) למלחמה ע"י גדעון. תוך כדי מלחמת העצמאות קובצו הקשרים ששרתו בפלמ"ח, בצה"ל, בבריגאדה היהודית ובצבא הבריטי. הם היוו את היסוד לחיל הקשר והוחל בהכשרת חניכים בבה"ד 7. בתקופה זו השתמשו בשפת המורס ובאמצעים אחרים וגם ביונים. יוצקי היסודות של בה"ד 7 הצטיינו ביצירתיות גבוהה. הם יצרו יש מאיין שיטות הדרכה וציוד ללימוד קשר המורס, שחייב בחירה וניפוי של האנשים בעלי התכונות המתאימות למשימה זו. תחילה לימדו את הקליטה של הצלילים בהילוך אטי ביותר ואחר כך הגבירו הקצב. הקימו כיתות עם תאים מבודדים ושידרו אותות מורס מוקלטות לאוזני החניכים. לקוונות שדה הקימו מתקן הדגמה. היצירתיות בהדרכה שהחלה אז המשיכה במשך עשרות שנים והיא ממשיכה גם היום. הכלים, המערכות והאמצעים השתנו אבל הרוח שפיעמה אצל הראשונים נמשכת ומתעצמת בכל דור. הסיסמאות שנקבעו אז יפות גם לימינו: "המברק עבור יעבור" ו"אם לא השכיל החניך לקנות דעת אות הוא כי המדריך הרע ללמד".

הצג שקופית מס' 2.
המקום בו הוקם בה"ד 7 מסמל את ההיסטוריה, מחנה אנגלי שהפך למחנה צה"לי בתום המנדט הבריטי והקמת מדינת ישראל. הדגש את הסמליות של השם "הגדעונים", רשת אלחוטי ההעפלה במחתרת ששמה היה רשת "גדעון" ע"ש הגדעונים המוזכרים בתנ"ך.

תגי יחידה

תגי היחידה משמשים בבואה ויזואלית למעבר של הבה"ד ולהסתגלות לשינויים, מהמורס והקוונות למכשירי הקשר המתקדמים, פס רחב, חוזי, לוויינים והמחשבים ועד לתפיסה הכוללת של הקשר והתקשוב. הינשוף, האלקטרון, היהלום ועד למחשב.

הצג שקופית מספר 3. הדגש את ההמשכיות בסמלים.

רוח הבה"ד

המברק עבור יעבור היא סיסמא המתקיימת עשרות שנים, עוברת מדור לדור, מדור הראשונים, הנפילים, שבנו את חיל הקשר ועד ימינו. פעם עבר המברק באמצעות יונים ואיתות והמורס וכיום

הלויינים, הפס הרחב, החוזי. אבל המהות נשארה. וכך גם הסיסמא על הלימוד, שאינה סיסמא בעלמה אלא דרך חשיבה ובסיס איתן להדרכה.

הצג שקופית מס' 4.
הדגש את היצירתיות של הראשונים שהשכילו לצקת את היסודות לבה"ד: הקפדה על פרטים ועל מקצועיות, המשמעת, דבקות במשימה ושיטות הדרכה ששימשו מופת. רוח זו השתמרה במשך שנים רבות ועברה מדור לדור. הצג את הסיסמאות וציין שליחן לא נס עשרות שנים.

מקצועות וקורסים בעבר וכיום

השוואה של הקורסים והמקצועות שנלמדו בעבר מצביעה על המגוון הרב ועל השינויים שעבר בה"ד 7 מתקופת היונים והמורס ועד למחשבים, הפס הרחב והלויינים.

הצג שקופית מספר 5. הדגש את מגוון המקצועות והשינויים במרוצת הזמן בהתאם לצרכים המשתנים של צה"ל.

מבנה בה"ד 7

הבה"ד משתנה עם הזמן, מוסיף ומעבה ענפים ומדורים ומשיל תחומים שמתיישנים. מפ"ה

התרחבה לנפ"ה בה מוזגו אמצעי ההדרכה, פיתוח שיטות הדרכה, מקצועות ההדרכה ומדור וידאו וצילומים. בית הספר למקצועות המחשב נקלט בבה"ד 7 והתחום השתלב בפעילות הבה"ד. שדרוג והתאמה המבנה הארגוני משרת את הצרכים ואת המגמות. הבה"ד מורכב כיום: ענף מקצועות יסוד, ענף מפקדים, ענף אימון יחידות, תחום טכנולוגי וטירונות, בית הספר למקצועות המחשב וענף נפ"ה – ניהול ופיתוח הוראת הדרכה. מטה הבה"ד כולל לוגיסטיקה, חימוש, מרת"ק – מרכז תחזוקת קשר ותקשוב ויחידות מטה.

הצג שקופית מספר 6. הצג השינויים כמו שילוב המחשבים בחיל הקשר. הדגש את יחסי הגומלין בין הענפים, התיאום וההרמוניה ביניהם ובין סגל הפיקוד והמדריכים.

כיתות ומתקני לימוד בעבר וכיום

מראה הכיתות בימים עברו מעורר נוסטלגיה. מאמץ רב נדרש כדי ליצור תנאי לימוד בעבר הרחוק. דווקא העדר אמצעים טכנולוגיים חדישים חייבו יצירתיות גבוהה. כיום הכיתות מכילות את מיטב החידושים הטכנולוגיים, כול כיתה והמתקן המותאם למטרה הייעודית לה נבנה. בה"ד 7 לא חוסך אמצעים לשיפור ושכלול כיתות הלימוד והן מצוידות במיטב הציוד.

הצג שקופיות מספר 7, 8, 9. ה דגש היצירתיות באמצעי ההדרכה שהונהגו בכיתות. הבא דוגמא את כיתות צי"ד, המסמלות מהפכה בצה"ל

הדרכה

ההדרכה היא לב ליבו של הבה"ד, קורסי קצינים, קורסי מפקדים, קורסים ייעודיים, השתלמויות ורענונים, השלמות ועדכונים לאנשי מילואים. למעשה כול חידוש טכנולוגי או תורתי מתחיל בהכנות מקדימות בבה"ד. החידוש נלמד היטב, נבחן ומגובה במערכי שיעור ועזרי לימוד וכאשר החידוש מגיע לבשילות הוא מוטמע ביחידות השונות באמצעות הבה"ד. הבה"ד הוא מרכז לידע ולמקצוענות, דבקות בנהלים ומשמעת קשר והוא משפיע על התדמית של חיל הקשר והתקשוב. המוטו בבה"ד הוא התנסות, לימוד למעשה, בכיתות המדמות את השטח, לימוד יחידני בעזרת מחשב, תרגילים המדמים את המציאות ושהות ביחידות. ההדרכה היא מקצוע המחייב לימוד. בבה"ד 7 ענף מיוחד לניהול ולפיתוח הדרכה, נפ"ה. המדריכים לעתיד לומדים כיצד להחיות את השעורים ולהעשיר את ההדרכה, להשתמש בעזרים ובאמצעים המאפשרים משוב, כמו טלוויזיה במעגל סגור. הבה"ד פיתח ניידות הדרכה המגיעות ליחידות השדה של החיל.

הבה"ד היה חלוץ בתחומים רבים, הלוח המגנטי החליף את לוח השמיכה, מטול התמונות החליף את הלוח המגנטי, מטול השקפים החליף את מטול התמונות. הוכנסו הפאואר פוינט, ועד הלמידה היחידנית במחשב וצילומי משוב של המדריכים. המתקנים בבה"ד משוכללים ומכילים את האמצעים החדשים ביותר. בעבר היו מתקנים לקוונות שדה עם הדגמות למעבר עלי ומעבר כביש. כאשר המורס היה האמצעי העיקרי להעברת מידע לימדו תחילה את הקליטה ואחר כך את השידור, לאחר מכן אוחדו השניים והיעילות עלתה. בתחילה שידר מדריך בכיתה והוא הוחלף בהקלטות מטיפ רקורדר. בה"ד 7 היה חלוץ בצה"ל בימי רענון יומיים לאנשי מילואים וסדיר. בחירת המדריכים נעשית על ידי בירור קפדני ושיטות מתקדמות להערכת התפקוד בשרשרת הפיקוד מהמדריך לראש מדור וענף. מלבד הידע נדרש המדריך ליכולת קליטה של מערכות מתוחכמות ולהעברת ידע הכרוך גם בכמה תכונות, כמו שפת גוף, צורת דיבור, גוון הקול ועוד. בתוך כך נלמדת הצגת תכלית עם נקודות חוזק וחולשה, לימוד בהיפוך ועוד. המדריכים עוברים בדיקה מתמדת בהתאם לתקן לביצוע יעדים שונים בהקניית ידע. לכל חניך נקבע גם מדריך חונך. בבה"ד מובילים בהכשרה מקצועית ובשיטות הדרכה בצה"ל

הצג שקופיות 10,11,12. ההדרכה היא לב ליבו של הבה"ד ויש להקדיש לנושא את הזמן הראוי. פיתוח שיטות הדרכה הוא מקצוע. הדגש את התהליך הבחירה שעוברים המדריכים, דימוי המציאות בכיתות, שילוב החניכים ביחידות השדה, לימוד יחידני, מעקב עם מדדים אחר פעילות המדריכים אמצעי הבקרה והמדדים, שימוש בסימולציות, מעגל סגור ושיטות חדישות. הבה"ד הוא מורה דרך וחלוץ בשיטות הדרכה בצה"ל.

משמעת

המשמעת היא חלק בלתי נפרד מחיי השגרה בבה"ד. התפיסה שהוטמעה בבה"ד היא שהמשמעת משרתת את התפקוד היום יומי.

מי שמאחר או מתרשל בלבוש ובניקיון לא יקפיד על מילוי משימה באימון או בעת מבחן. עם זאת המפקדים קשובים לחניכים, משתדלים להקל עליהם את המעבר מחיי האזרחות לצבא, מסייעים ככול האפשר ותומכים. ההקפדה על המשמעת החלה בימים ראשונים וממשיכה עד ימינו. אם בעבר היו צועדים בסך בשלשות לחדר האוכל היום המשמעת היא בדרך של הפנמה והבנה.

הצג שקופית 13. ציין את שמו של אחד הרס"רים הראשונים. הצג שאלה מדוע זוכרים את הרס"ר ובקש תשובה. ההזדהות של הבסיס עם הרס"ר נובע מהאפיזודות ומהשרות הארוך של הרס"רים.

הווי מיוחד

ההווי שנוצר בשנים הראשונות ממשיך. באותה תקופה הסגל היה מאותה שכבה חברתית, הלימודים התקיימו בימים ובערבים ובזמן הנותר התגבשו הווי מיוחד וחברות. זוגות רבים נוצרו בבה"ד 7 והמסורת הזו נמשכת. רבים זוכרים לטובה את עצי האקליפטוס במחנה, שם נרקמו יחסים

קרבה הדוקים. בבה"ד יחסי אנוש הדוקים ואווירה משפחתית. המסיבות, הטקסים ואירועים בבה"ד היו מלאי השראה והם נמשכים עד היום ותורמים לתחושה הטובה של החניכים והסגל. למועדון הסגל קראו אז "הפונדק השביעי".

הצג שקופית 14. האיכליפטוסים הזקנים היו עדים ליחסי קירבה הדוקים ומתחתם פרחו חברות והאהבה. אתר כמה אפיזודות על ההווי מחוברת המקורות, כמו המכרסמים, שמירה בזוגות ועוד. עודד את האורח שיוזמן לספר כמה אפיזודות.

תחזוקה

בה"ד 7 הוא בסיס גדול עם מגוון אמצעי קשר ומערכות הדרכה, המחייבים תחזוקה של המערכות והרכבים והקצאה נכונה לענפים ולמדורים. מערכת תחזוקה חדשנית מאפשרת מתן תשובות הולמות בתחום הציוד והמערכות. יחידה מיוחדת אמונה על התחזוקה ועל לימוד הנושא לתועלת חיל הקשר והתקשוב. בלי תחזוקה טובה שום דבר לא פועל ולא מתבצע.

הצג שקופית 15.

תנאי סביבה

בה"ד 7 נראה כקמפוס פורח עם דשאים וגינות. סביבת העבודה התומכת והאוירה משרתים את יכולת הלמידה. המחנה עבר שינוי מערכות יסודי, התשתיות שונו, האוהלים מן העבר הוחלפו בבתי מגורים, נבנו כיתות, חדר אוכל, ספרייה, שקמית ובית כנסת. השירותים "בול פגיעה" נעלמו ועמם המאווררים שעל התקרה שהוחלפו במזגנים. אין להכיר את המחנה הישן מימי המנדט הבריטי, העזובה ומכת המכרסמים.

הצג שקופית 16 המשווה את העבר למצב כיום.

קהילה

הבה"ד תרם בעבר לקהילה בקליטת העלייה, בבית ספר שהתקיים בשטחו למדו גם מקצועות כלליים. הוא ממשיך לתרום בקליטת מתנדבים בעלי מוגבלויות ומכשיר אותם בזמן קצר ביותר לשמש חיילים לכלל צה"ל. בה"ד 7 מדור הוצאה לאור המורכב מחיילים אלה המשרתים בלב

ונפש ומשחררים חיילים לתפקידים אחרים. בה"ד 7 הוא מכפיל כוח למדינת ישראל בשל האיכות של מפעילי המחשבים והמומחים שהוא מיצר למגזר הפרטי והציבורי לאחר סיום השירות.

הצג שקופית 17 המראה את מדור ההוצאה לאור בבה"ד בו משרתים מתנדבים עם מגבלות, שהתנדבו לשרת בצה"ל.

הנצחה ומורשת

בבה"ד מכבדים את זכר הנופלים. הוקם חדר הנצחה לנופלים. מקיימים קשר רציף עם ההורים השכולים והם משתתפים בעצרות ובטקסים. בה"ד 7 מקיים שיתוף פעולה פורה עם עמותת חיל הקשר והתקשוב בהנחלת המורשת לחניכים: הכנת ערכות מורשת, המופקות ע"י העמותה, ביקורים באתר ההנצחה ביהוד ובמוזיאון בתי האוסף ביפו (ביתן חי"ק), ועוד.

הצג שקופית 18,19.

תרומה במלחמות

סגל הבה"ד ומדריכיו תרמו תרומה בכול מלחמות ישראל. לרוב אנשי הסגל יש תפקיד חירום

ביחידות צה"ל וגם הציוד בבה"ד משרת בעת מלחמה את יחידות צה"ל.
לפני מלחמת סיני אומנה יחידת קשר של אוגדה במשך שלושה שבועות בבה"ד והאוגדה השתמשה
בציוד של הבה"ד.
מדריך של הבה"ד שהאזין לתשדורות בתחנת החובבים בבה"ד במלחמת סיני שמע שאין קשר בין
המטכ"ל ליחידה במיתלה והוא קישר ביניהם.
סגל הבה"ד השתתף במלחמת סיני ואחד המדריכים שסופח לכוח שמע שיחידה מסוימת דיווחה
שהגיעה לצומת רפיח ויחידת חת"ם קיבלה הוראה להתחיל בהרעשת המקום. הוא נכנס לרשת ונתן
פקודה להפסקת אש.
סגל הבה"ד השתתף במלחמת יום כיפורים. חיילי הבה"ד איישו את מטוס החפ"ק במבצע אנטבה.
במלחמת שלום הגליל צוותים סייעו במקומות שונים, כמו מרכז התקשורת בג'בל ברוך ובנחיתה
מהים. סגל הבה"ד לקח חלק במלחמת לבנון השנייה ובמבצע עופרת יצוקה. ניידות הדרכה הגיעו
ליחידות.
פעילות זאת היא בנוסף להכשרת החיילים, הסגל והמילואים בכול אמצעי ומערכות התקשורת
החדשים והעתידיים לקראת המשימות והאתגרים בכלל זה הלחימה ברשת במסגרת צי"ד (צבא
יבשה דיגיטאלי), פרויקט הדגל של החיל.
מעבר הידע והניסיון משדה הקרב לבה"ד הוא מהיר ביותר. המדריכים הם בעלי ניסיון ולאחר
שרות ביחידות שדה, חלקם בעלי ניסיון קרבי וחלקם משמשים כ"מוקדי ידע". היותו של החיל
קטן יחסית מסייעת לקליטה מהירה של ידע. לימוד הלקחים וההטמעה מהירה מונע חזרה על
שגיאות שנתגלו בשדה המערכה.

הצג שקופית 20. הדגש המעבר המהיר וההטמעה של לקחי קרבות.

האדם

המכשירים והמערכות משתנים ומתקדמים, היונים הוחלפו בלויינים, מערכות עם אפיק רחב, הצפנה, שיבוש, תכנית צבא היבשה הדיגיטלי (צי"ד), המאחדת את כלי העברת האינפורמציה, אלחוט ומחשבים וחוזי, מוטמעת בבה"ד. אבל העיקר הוא ההון האנושי המפעיל את הטכנולוגיה, ומכאן החשיבות העליונה של בה"ד 7 ככלי להכשרת האדם, למקצועיות, קפדנות, למילוי המשימה, לרעות ולאהבת הארץ.

הצג שקופית 21.

סיכום

בה"ד 7 הוא עמוד השדרה של החיל, כל איש קשר ותקשוב מתחיל בו את דרכו ומגיע אליו פעמים לא מעטות להתעדכנות בסדיר ובמילואים. הוא משפיע על תפקודו של כלל החיל ובו מוקנית

ומתגבשת תורת החיל שכיוונה הוא מענה לצרכי צה"ל. הבה"ד הטמיע מקצוענות, משמעת קשר, דבקות בנהלים, משפחתיות וגאוות יחידה. חיל הקשר והתקשוב תפקד למופת בכול המלחמות ולבה"ד חלק נכבד בחינוך ובהכשרת כוח האדם של חיל הקשר והתקשוב לצה"ל.

הצג שקופית 22. הדגש את הישגי
חיל הקשר והתקשוב מאז קום המדינה ועד עתה
ותרומת הבה"ד לכך. סכם השיעור בקצרה.

סדר השקופיות במצגת

1.	פתיחה
2.	ואלה שמות...
3.	תגי היחידה
4.	רוח הבה"ד
5.	מקצועות וקורסים
6.	מבנה בה"ד 7
7.	כיתות ומתקני לימוד בעבר
8.	כיתות לימוד כיום
9.	צי"ד
10.	בחירת המדריכים
11.	הדרכה - מקצוע
12.	שיטות לשיפור המדריכים
13.	משמעת
14.	משפחתיות והווי
15.	תחזוקה
16.	קמפוס תומך למידה
17.	תרומה לקהילה
18.	הנצחה ומורשת
19.	טיפוח המורשת
20.	תרומה במלחמות
21.	ההון האנושי
22.	סיכום